

การพัฒนานักยุทธการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมี คุณภาพจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่าน กระบวนการ Design Thinking: กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี

มานา ปัจฉิมนันท์*
เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์**

Received: 5 September 2025

Revised: 10 September 2025

Accepted: 24 September 2025

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาเรื้อรัง เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ความไม่โปร่งใส และความไม่เข้าใจบทบาทของประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทอย่างจังหวัด ปทุมธานี ซึ่งมีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้น การพัฒนานักยุทธการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพจากการมีส่วนร่วมของ ประชาชนผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งประกอบด้วย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์;
อีเมล: mana_pat@tu.ac.th

** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย; อีเมล: sauwanee_ thai@utcc.ac.th

5 ขั้นตอน ได้แก่ การเข้าใจผู้ใช้ (Empathize) การนิยามปัญหา (Define) การระดมความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กับกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ ที่พัฒนาขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 แนวทางหลัก ได้แก่ แนวทางเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมือง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน แนวทางตรวจสอบความรับผิดชอบของนักการเมือง ทั้งนี้กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากในพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ความโปร่งใส, การคิดเชิงออกแบบ, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, การเลือกตั้งท้องถิ่น, กระบวนการเลือกตั้ง

Enhancing the Quality of Local Election Strategies through Public Participation and the Design Thinking Process: A Case Study of Pathum Thani Province

Mana Patchimnan***

Sauwanee Thairungroj****

Abstract

Local elections in Thailand still face persistent problems such as vote buying, lack of transparency, and insufficient public understanding of citizens' roles in political participation, especially in semi-urban and semi-rural areas like Pathum Thani Province, which has diverse social and economic characteristics. The research therefore focuses on developing high-quality local election strategies through citizen participation using the Design Thinking process, which consists of five stages: Empathize, Define, Ideate, Prototype, and Test. The study employs Participatory Action Research (PAR) with a sample of 60 stakeholders. The findings reveal that the development of high-quality local election strategies

*** Assistant Professor, Dr., Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University; Email: mana_pat@tu.ac.th

**** Associate Professor, Dr., School of Economics, University of the Thai Chamber of Commerce; Email: sauwanee_thai@utcc.ac.th

through citizen participation can be conceptualized into three principal approaches: (1) the cultivation of civic consciousness, (2) the promotion of youth engagement, and (3) the enhancement of mechanisms for political accountability. Collectively, these strategies provide a transferable model that can be adapted to other localities, thereby contributing to the reinforcement of grassroots democracy.

Keywords: Political Participation, Transparency, Design Thinking, Participatory Action Research (PAR), Local Election, Electoral Process

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แม้ระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยจะได้รับการพัฒนาในเชิงโครงสร้างอย่างต่อเนื่อง อาทิ การคืนอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หลังการเลือกตั้งท้องถิ่นกลับมาจัดอีกครั้งในปี 2564-2563 ภายหลังการรัฐประหารปี 2557 ที่ทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นหยุดชะงักไปเกือบ 7 ปี อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังคงเผชิญกับปัญหาเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชาธิปไตยฐานราก¹ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง การผูกขาดทางอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นคนเดิม ความไม่โปร่งใสของผู้สมัคร และการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง² จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) พบว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) และนายก อบจ. เมื่อเดือนธันวาคม 2563 มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งถึง 1,580 เรื่อง โดยในจำนวนนี้มีการซื้อเสียงเป็นอันดับหนึ่งคิดเป็นกว่า 40% ของเรื่องร้องเรียนทั้งหมด³ นอกจากนี้ รายงานจากองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ยังระบุว่า ระบบอุปถัมภ์และการผูกขาดอำนาจในระดับท้องถิ่นยังคงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้มีอิทธิพลสามารถสืบทอดอำนาจได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทรัพยากรในตำแหน่งหน้าที่เพื่อสร้างฐานเสียงและกลไกควบคุมทางสังคม⁴

ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความซับซ้อนในบริบทของจังหวัดกึ่งเมืองกึ่งชนบท เช่น จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่เปลี่ยนผ่านระหว่างความเป็นเมือง

¹ พลุ เดชะรินทร์, *ประชาธิปไตยแบบไทยๆ*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2564).

² ประจักษ์ ก้องกีรติ, *ประชาธิปไตยที่มองไม่เห็น*, (กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกั้น, 2561).

³ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, *รายงานผลการรับเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2563*, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน กกต., 2564).

⁴ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย), *รายงานสถานการณ์คอร์รัปชันท้องถิ่น ปี 2566*, (เว็บไซต์), <https://www.anticorruption.in.th>, (สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2568).

กับชุมชนเกษตรกรรม มีความหลากหลายของประชากรทั้งในด้านอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ส่งผลให้แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มวัยและกลุ่มสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (first-time voters) ซึ่งมักขาดข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ ระบบข้อมูลผู้สมัครยังขาดความเป็นมาตรฐานและการเข้าถึงได้ง่าย ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถประเมินคุณภาพและนโยบายของผู้สมัครได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งขาดช่องทางในการติดตามผลการดำเนินนโยบายหลังการเลือกตั้ง ส่งผลให้เกิดความรู้สึก “ไม่เกี่ยวข้อง” และ “ไม่ไว้วางใจ” ต่อระบบการเมืองท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่าความไม่ต่อเนื่องในการติดตามนโยบายของผู้แทนท้องถิ่นเป็นสาเหตุสำคัญของความไม่พึงพอใจต่อการเลือกตั้ง⁵

จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดคำถามสำคัญว่า “จะอย่างไรให้การเลือกตั้งท้องถิ่นได้คนดีหรือคนมีคุณภาพอย่างแท้จริง” โดยไม่พึ่งพาระบบอุปถัมภ์หรือการซื้อเสียง การวิจัยนี้จึงใช้แนวคิด Design Thinking ซึ่งเป็นกระบวนการออกแบบที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centered design) โดยเน้นการเข้าใจผู้ใช้ (Empathy) การนิยามปัญหา (Define) การระดมความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test) เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และร่วมกันออกแบบแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งที่ตอบโจทย์บริบทของพื้นที่จังหวัดปทุมธานีซึ่งเป็นพื้นที่ตัวแทนที่น่าสนใจในการศึกษานี้ เนื่องจากมีพลวัตทางสังคมและเศรษฐกิจหลากหลาย มีทั้งเขตอุตสาหกรรม เขตเกษตรกรรม และชุมชนเมือง รวมถึงยังมีความใกล้ชิดกับกรุงเทพมหานคร ทำให้เป็นพื้นที่ต้นแบบที่สามารถพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างระบบการมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

⁵ อินทชัย, ธ., และคณะ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563).

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเข้าใจปัญหาเชิงลึกเกี่ยวกับระบบเลือกตั้งท้องถิ่นจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. เพื่อพัฒนาต้นแบบ (prototype) แนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่น

ปัญหานำวิจัย

1. ปัญหาเชิงลึกเกี่ยวกับระบบเลือกตั้งท้องถิ่นจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคืออะไร
2. ต้นแบบ (prototype) แนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นอย่างไร

นิยามศัพท์

Design Thinking หมายถึง กระบวนการออกแบบที่เน้นความเข้าใจปัญหาเชิงลึก และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเข้าใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Empathy) การนิยามปัญหา (Define) การระดมความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test)

คุณภาพของผู้สมัคร หมายถึง ผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถ และทำงานเพื่อส่วนรวม

การเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การเลือกตั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล อบจ.

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้สมัครเลือกตั้ง กกต. จังหวัด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การพัฒนาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันและกลไกทางการเมืองให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีธรรมาภิบาล โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างแท้จริง ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวในการพัฒนาทางการเมืองมักสะท้อนผ่านระดับของการคอร์รัปชันในประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของรัฐ⁶ และส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว⁷ นอกจากนี้ ปัญหาคอร์รัปชันไม่เพียงแต่เป็นผลลัพธ์ของระบบการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการขาดกลไกในการถ่วงดุลอำนาจและการขาดความรับผิดชอบของผู้นำทางการเมืองต่อสาธารณะด้วย⁸ ดังนั้น การพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

การคอร์รัปชันในระบบการเมืองไม่ใช่เพียงปัญหาทางจริยธรรมหรือผลจากพฤติกรรมส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐ หากแต่เป็นผลสะท้อนเชิงโครงสร้างที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาทางการเมือง และระดับการยอมรับต่อการใช้อำนาจอย่างไม่โปร่งใส โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ซึ่งยังคงเผชิญกับระบบ

⁶ Karine Nyborg, "Corruption and Political Failure in Developing Countries," *Public Choice*, Vol.160, No.1-2 (2014), 115-131

⁷ Hikaru Ogawa and David Wildasin, "Think Locally, Act Locally: Spillovers, Spillbacks, and Efficient Decentralization," *Journal of Public Economic Theory*, Vol.9, No.2 (2007), 213-238.

⁸ Wojciech Olszewski, "Informal Institutions and Political Failure in Public Projects," *Journal of Economic Theory*, Vol.117, No.1 (2004), 192-218.

อุปถัมภ์ ความขัดแย้งทางการเมือง และการแทรกแซงจากอำนาจนอกระบบอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะนี้ไม่เพียงเอื้อต่อการดำรงอยู่ของคอร์รัปชัน แต่ยังบั่นทอนความตื่นตัวของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและถ่วงดุลอำนาจในระบบประชาธิปไตย เช่น ระบบอุปถัมภ์ (patronage system) เป็นลักษณะเด่นของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่ฝังรากลึกมาช้านาน โดยเฉพาะในระบบราชการและการเมืองท้องถิ่น ซึ่งกลไกการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างข้าราชการและนักการเมืองเพื่อแลกกับความภักดีหรือการสนับสนุนทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดคอร์รัปชันในเชิงโครงสร้าง⁹ ดังนั้น แนวโน้มดังกล่าวทำให้การบริหารจัดการภาครัฐไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของประสิทธิภาพหรือผลประโยชน์สาธารณะ หากแต่ถูกขับเคลื่อนด้วยเครือข่ายผลประโยชน์ซึ่งไม่เพียงลดทอนธรรมาภิบาล แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองในภาพรวม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการพัฒนาทางการเมือง

แม้จะมีความพยายามในการปฏิรูปทางการเมืองในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย แต่อุปสรรคต่างๆ ที่ฝังรากลึกในโครงสร้างอำนาจยังคงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การพัฒนาทางการเมืองไม่ประสบผลสำเร็จ โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ คือ (1) ระบบอุปถัมภ์ในโครงสร้างทางการเมืองระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบต่างตอบแทนระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรของรัฐถูกนำมาใช้เพื่อแลกเปลี่ยนกับการสนับสนุนทางการเมือง เช่น การแต่งตั้งตำแหน่งราชการหรือการจัดสรรงบประมาณให้กับพื้นที่

⁹ Karine Nyborg, "Corruption and Political Failure in Developing Countries," *Public Choice*, Cited.

ฐานเสียง¹⁰ โดยเฉพาะในประเทศไทย ระบบอุปถัมภ์ฝังแน่นอยู่ในระบบราชการและการเมืองท้องถิ่น ก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อเสียงและการแต่งตั้งที่ไม่เป็นธรรม อันนำไปสู่การใช้เงินภาษีอย่างไม่มีประสิทธิภาพ (2) ความเหลื่อมล้ำเชิงนโยบายหมายถึงการออกแบบนโยบายหรือการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ครอบคลุมและไม่เท่าเทียมกันในแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มหรือบางพื้นที่ไม่ได้รับบริการสาธารณะที่เหมาะสม¹¹ ความไม่เสมอภาคนี้ยิ่งตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และทำให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อเสียงในพื้นที่ที่ยากจน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการเกิดคอร์รัปชันเชิงนโยบาย และ (3) ผลประโยชน์เชิงงบประมาณในกระบวนการทางการเมือง โดยกระบวนการจัดสรรงบประมาณที่ขาดความโปร่งใสและถูกครอบงำโดยกลุ่มการเมืองบางกลุ่ม ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นของประเทศ การแสวงหาผลประโยชน์ผ่านงบประมาณ เช่น การจัดบงให้กับกระทรวงหรือโครงการที่กลุ่มการเมืองควบคุม เป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในทางที่ผิด¹²

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาวรรณกรรมทั้งในระดับนานาชาติและกรณีของประเทศไทย พบว่าการพัฒนาทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยผ่านกลไกของการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ¹³ กล่าวคือ ระบบการเมืองที่เปิดกว้าง มีธรรมาภิบาล และมี

¹⁰ Ibid.

¹¹ Hikaru Ogawa and David Wildasin, "Think Locally, Act Locally: Spillovers, Spillbacks, and Efficient Decentralization," *Journal of Public Economic Theory*, Cited.

¹² Wojciech Olszewski, "Informal Institutions and Political Failure in Public Projects," *Journal of Economic Theory*, Cited.

¹³ Carlos M Leite, "Corruption, Inequality, and Fiscal Performance," IMF Working Paper, No. 07/235, *International Monetary Fund*, 2007.

กลไกตรวจสอบที่เข้มแข็ง จะเอื้อต่อการใช้งบประมาณของรัฐอย่างเหมาะสม สนับสนุนการลงทุนภาครัฐ และลดการบิดเบือนของตลาด¹⁴ ในทางกลับกัน ระบบการเมืองที่รวมศูนย์ขาดการกระจายอำนาจ และเต็มไปด้วยระบบอุปถัมภ์ มักนำไปสู่การจัดทำนโยบายที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนแทน ผลประโยชน์ส่วนรวม¹⁵ ส่งผลให้ไม่เพียงแต่เศรษฐกิจชะลอตัวเท่านั้น แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองในระยะยาวด้วย

4. แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นกรอบแนวทางหลักในการออกแบบการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centered Design)¹⁶ โดยให้ความสำคัญกับการเข้าใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Empathy) การนิยามปัญหาอย่างเป็นระบบ (Define) การระดมความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test) โดยแต่ละขั้นตอนมีเป้าหมายเพื่อออกแบบทางแก้ปัญหาที่ตอบโจทย์ผู้ใช้จริง และอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม¹⁷ ความโดดเด่นของ Design Thinking คือความยืดหยุ่นและความคิดสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามา มีบทบาทอย่างแท้จริงในกระบวนการออกแบบนโยบายหรือกลไกทางสังคม การนำแนวคิดนี้มาใช้ในการส่งเสริมประชาธิปไตยท้องถิ่นจึงถือเป็นแนวทาง

¹⁴ Niek Mouter, Jan A. Annema, and Bert van Wee, "Economic Analysis in Public Decision-Making: A Literature Review," *Transport Reviews*, Vol.35, No.2 (2015), 139-162.

¹⁵ Florenz Plassmann, and T. Nicolaus Tideman, "Does Democracy Reduce Corruption?," *Public Choice*, Vol.133, No.1-2 (2007), 25-46.

¹⁶ IDEO.org. *Field Guide to Human Centered Design*, 1st ed., Retrieved from http://d1r3w4d5z5a88i.cloudfront.net/assets/guide/Field%20Guide%20to%20HumanCentered%20Design_IDEOorg_English-ee47a1ed4b91f3252115b83152828d7e.pdf.

¹⁷ Tim Brown, "Design Thinking," *Harvard Business Review*, Vol.86, No.6 (2008), 84.

ที่เหมาะสม เพราะสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทเชิงรุกในการกำหนดทิศทางของชุมชนของตนเอง

การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Civic Engagement) หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ¹⁸ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน หรือการติดตามตรวจสอบภาครัฐ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของประชาธิปไตย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนมีโอกาสใกล้ชิดกับระบบการปกครองมากที่สุด การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในระดับฐานรากนี้จะนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความร่วมมือ และความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่พลเมือง แนวคิดนี้จึงถูกนำมาใช้เป็นกรอบสำคัญในการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความคิดเห็น และออกแบบแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สะท้อนบริบทของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีจริยธรรม (Ethical Leadership in Politics) อธิบายถึงผู้นำทางการเมืองควรเป็นผู้ที่ดำเนินนโยบายและตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง และไม่ใช้ตำแหน่งเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว¹⁹ ความมีจริยธรรมของผู้นำเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงโดยตรงกับระดับความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง การขาดผู้นำที่ยึดมั่นในจริยธรรมจะส่งผลให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในระบบประชาธิปไตย และนำไปสู่การไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งหรือการหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

¹⁸ Robert D. Putnam, *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, (Simon & Schuster, 2000).

¹⁹ Joanne B. Ciulla, *Ethics, the Heart of Leadership*, 3rd ed. (Praeger, 2014).

แนวคิดสุดท้ายคือ แนวคิด Political Efficacy ซึ่งเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาการเมืองที่อธิบายถึงความรู้สึกของบุคคลว่า ตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองได้²⁰ โดยแบ่งออกเป็นสองด้านคือ ประสิทธิภาพภายใน (Internal Efficacy) ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพภายนอก (External Efficacy) ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นว่าระบบการเมืองจะตอบสนองต่อเสียงของประชาชน แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เพราะหากประชาชนรู้สึกว่าตนไม่มีอำนาจ ไม่มีคุณค่า หรือไม่มีช่องทางในการแสดงออก ย่อมส่งผลให้เกิดภาวะเฉื่อยทางการเมือง และลดโอกาสของการมีส่วนร่วมในระยะยาว การเสริมสร้าง Political Efficacy จึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการฟังเสียงและสร้างพลังให้กับประชาชนในโครงการวิจัยนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการพัฒนากลยุทธ์การเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และช่วยให้สามารถทำความเข้าใจปัญหาเชิงลึกของการเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ โดยมีสมมติฐานว่าปัญหาหลักของการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ระบบอุปถัมภ์ ความไม่โปร่งใส และการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของพลเมือง เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการนำกระบวนการ Design Thinking ที่ประกอบด้วยการทำความเข้าใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนิยามปัญหา การระดมความ

²⁰ Richard G. Niemi, and Stephen C. Craig, "Measuring Political Efficacy," *American Political Science Review*, Vol.84, No.4 (1990), 1407-1413.

คิด การสร้างต้นแบบ และการทดสอบ มาใช้เป็นขั้นตอนการวิจัย จึงเป็นกลไกที่ช่วยเชื่อมโยงปัญหากับการสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ ผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการนี้สามารถพัฒนามาเป็นกลยุทธ์หลักสามประการ ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมือง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน และการตรวจสอบความรับผิดชอบของนักการเมือง ซึ่งเมื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การสร้างกลไกการเลือกตั้งที่โปร่งใส มีคุณภาพ และเป็นฐานรากสำคัญของประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมเป็นทั้ง “ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนปัญหา” และ “ผู้ร่วมสร้างหรือออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหา” โดยนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ทั้ง 5 ขั้นตอน มาใช้ในการเก็บข้อมูล ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ได้แก่ (1) Empathize (เข้าอกเข้าใจ) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านกิจกรรมพูดคุย ซักถาม สังเกต และทำแบบฝึกหัดเชิงประสบการณ์ เพื่อเข้าใจมุมมอง ความรู้สึก และความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย (2) Define (นิยามปัญหา) คือการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและผู้เข้าร่วม เพื่อบริหารปัญหาหลักที่ต้องการแก้ไขอย่างชัดเจน (3) Ideate (ระดมความคิด) เป็นขั้นตอนที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้ระดมความคิดเห็นอย่างเสรี ผ่านเทคนิคต่างๆ เช่น ได้แก่การระดมสมองโดยใช้ใบระดมสมอง (Brainstorming Notes) เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ (4) Prototype (สร้างต้นแบบ) เป็นการออกแบบแนวทางหรือกิจกรรมต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหที่กำหนดไว้ และ (5) Test

(ทดสอบต้นแบบ) เป็นขั้นตอนของการนำต้นแบบไปขอความคิดเห็นสะท้อนกลับจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินความเหมาะสมและนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทั้งหมดดำเนินผ่านกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม โดยผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน ถูกจัดเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนในจังหวัดปทุมธานี และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเลือกตั้งท้องถิ่น รวม 60 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักเรียน/เยาวชน ข้าราชการท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสะท้อนความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ใบระดมสมอง (Brainstorming Notes) ซึ่งใช้ในกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมความคิด ความเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครื่องมือนี้ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมที่หลากหลาย ทั้งในแง่ความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองส่วนตัว

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการผ่านกิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นเป็นระยะเวลา 1 วัน โดยมีการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับกระบวนการ Design Thinking ทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีส่วนร่วมในการออกแบบทางเลือกสำหรับการพัฒนาการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมจำนวน 60 คน ถูกแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 10 คน

ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแต่ละช่วง ทีมวิจัยใช้รูปแบบการพูดคุยอภิปราย ตกเถียงอย่างมีเป้าหมาย และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมสามารถระบุปัญหา นิยามประเด็นที่ตนเผชิญ และร่วมกันออกแบบแนวทางหรือกิจกรรมต้นแบบที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนตนเอง วิธีการเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของประชาชนในมิติที่หลากหลาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผ่านการออกแบบและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเข้าใจปัญหาเชิงลึกเกี่ยวกับระบบเลือกตั้งท้องถิ่นจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และต้นแบบ (prototype) แนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำผลลัพธ์ไปใช้ได้จริงในบริบทของการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และการพัฒนานโยบายเชิงพื้นที่ หรือกลไกการสร้างพลังพลเมืองในระดับชาติได้ในระยะยาว

ผลการศึกษา

ผลการดำเนินงานวิจัยภาคสนามผ่านกระบวนการ Design Thinking กับกลุ่มประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน พบว่า จากกระบวนการ Empathize และ Define ในเวิร์กช็อป Design Thinking กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 60 คนในจังหวัดปทุมธานี พบว่าปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นมีลักษณะที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาข้อสิทธิขาดเสียงซึ่งยังคงเป็นพฤติกรรมที่ฝังรากลึกในบางพื้นที่ แม้จะมีการบังคับใช้กฎหมายเลือกตั้งและการรณรงค์จากภาครัฐมาโดยตลอด ผู้เข้าร่วมจำนวนมากสะท้อนว่าการแจกเงินหรือของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในระดับชุมชน ทั้งนี้มีการชี้ว่า “การรู้เห็นเป็นใจ” ของชุมชนบางแห่งเกิดจากความไม่ไว้วางใจในระบบการเมืองและขาดทางเลือกที่หลากหลายของผู้สมัคร อีกทั้งผู้สมัครหน้าเดิมมักมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เกิด “ความเคยชิน” ต่อการเลือกตั้งแบบไร้การแข่งขันเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายยังเน้นย้ำถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อลดทอนบทบาทพลเมือง เช่น การขาดเวทีในการติดตามและตรวจสอบนโยบายของผู้สมัครหลังได้รับเลือกตั้ง ความไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง เช่น การเข้าใจผิดว่าหน้าที่ของประชาชนสิ้นสุดลงเมื่อหย่อนบัตรเลือกตั้งแล้ว และความไม่โปร่งใสของข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจจากภาพจำหรือข่าวลือมากกว่าข้อมูลข้อเท็จจริง ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นไม่สามารถพึ่งพากลไกการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องมีการออกแบบกลไกสนับสนุนที่สร้างการเรียนรู้ สร้างความไว้วางใจ และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

จากการระดมแนวคิด (Ideate) ผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันสร้างสรรค์แนวทาง

ในการยกระดับคุณภาพการเลือกตั้งท้องถิ่นผ่านกระบวนการระดมสมอง (brainstorming) ที่เน้นการคิดอย่างหลากหลาย (divergent thinking) และการพัฒนาแนวคิดอย่างเป็นระบบ โดยมีกระบวนการกระตุ้นความคิดผ่านคำถามเชิงปัญหา เช่น “จะสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนที่เคยเคยเมยต่อการเมืองได้อย่างไร” หรือ “จะลดการซื้อสิทธิขายเสียงโดยไม่ใช้มาตรการบังคับได้หรือไม่” ผลจากกิจกรรมนี้ก่อให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายมากกว่า 30 แนวทาง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. แนวทางเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมือง อาทิ เวทีเสวนาในชุมชน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และการจัดกิจกรรมจิตอาสา

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน เช่น โครงการละครคุณธรรมในโรงเรียน และโครงการ “เยาวชนสอนผู้ใหญ่” ผ่านกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน

3. แนวทางตรวจสอบความรับผิดชอบของนักการเมือง อาทิ ระบบติดตามนโยบาย การตั้งคณะกรรมการภาคประชาชน และการใช้เทคโนโลยี เช่น Line Official Account แสดงรายละเอียดของผู้สมัคร

ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่สะท้อนความเห็นว่าการมีส่วนร่วมทำให้พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองมากขึ้น และมีความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง โดยต้นแบบ (prototype) ที่ได้รับการเสนอและประเมินว่า “น่าทดลองใช้” มากที่สุด ได้แก่ เวทีเสวนา “พลเมืองดีปทุมธานี” และระบบติดตามนโยบายของผู้สมัครหลังเลือกตั้ง

อภิปรายผล

การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดปทุมธานี ยังคงเผชิญปัญหาสำคัญ ได้แก่ การซื้อสิทธิขายเสียง ระบบอุปถัมภ์ และความไม่โปร่งใสของผู้สมัคร ส่งผลให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก ขาดความเชื่อมั่นและไม่รู้สึกถึงความเชื่อมโยงกับระบบการเมืองท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบหรือ Design Thinking มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเข้าใจปัญหาเชิงลึกจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนิยามปัญหาอย่างเป็นระบบ การระดมความคิดร่วมกัน และการสร้างต้นแบบกิจกรรมที่สามารถนำไปทดลองใช้จริงได้ภายในพื้นที่ กระบวนการดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง

ผลการดำเนินงานของการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการ Design Thinking สามารถพัฒนาออกมาเป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้สามด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมือง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน และการตรวจสอบความรับผิดชอบของนักการเมือง ทั้งสามด้านนี้ช่วยให้ประชาชนไม่เพียงมีบทบาทในฐานะผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังสามารถในการตรวจสอบและมีส่วนร่วมกับกระบวนการเมืองท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องหลังการเลือกตั้ง อีกทั้งยังทำให้เยาวชนที่เป็นผู้มีสิทธิใหม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้และแสดงออกทางการเมืองซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อสังคมเมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยที่โปร่งใสและทันสมัยในงานวิจัยอื่นๆ ซึ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ การเลือกตั้ง

ท้องถิ่นที่มีคุณภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจากกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและการตรวจสอบที่โปร่งใส ดังนั้น การใช้ Design Thinking จึงสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเชื่อมระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น วจิยนี้ชี้ให้เห็นว่าการยกระดับคุณภาพของการเลือกตั้งท้องถิ่นจำเป็นต้องผสานทั้งมิติของการออกแบบเชิงมนุษย์หรือ Human-Centered Design และการสร้างธรรมาภิบาลเชิงโครงสร้างไปพร้อมกัน ซึ่งจะช่วยให้การเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการคัดเลือกผู้แทน แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ การกำหนดกลไกตรวจสอบที่ยั่งยืน และการวางรากฐานของประชาธิปไตยฐานรากที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากลยุทธ์การเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีคุณภาพควรมุ่งเน้นให้หน่วยงานที่มีบทบาทหลักในกระบวนการเลือกตั้งและการบริหารจัดการท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับภารกิจของตน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรกำหนดมาตรการและกลไกใหม่ที่ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งสร้างระบบฐานข้อมูลผู้สมัครและนโยบายที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ กกต.ควรพัฒนากลไกติดตามและประเมินผลการดำเนินนโยบายของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง เพื่อสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบทางการเมืองในระยะยาว เช่น (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรเป็นกลไกสำคัญในการจัดเวทีให้ประชาชนและเยาวชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผ่านกิจกรรม เช่น เวทีเสวนาเชิงพลเมือง การจัดอบรม

ด้านสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมือง รวมถึงการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกได้เข้ามาเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในกระบวนการเลือกตั้ง การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยสร้างจิตสำนึกพลเมือง แต่ยังเป็นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงความสำคัญของประชาธิปไตยในระดับฐานราก (2) กระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดควรมีบทบาทสนับสนุนเชิงโครงสร้างในการบูรณาการยุทธศาสตร์การเลือกตั้งที่โปร่งใสและมีคุณภาพเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัด โดยสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้จริงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยยังควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบข้อมูลการเลือกตั้งแบบเปิด (Open Election Data) และแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้ประชาชนติดตาม ตรวจสอบ และเสนอความคิดเห็นได้สะดวกและโปร่งใส และ (3) สถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคมควรได้รับการสนับสนุนให้เข้ามามีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้และจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น โดยอาจเป็นการทำวิจัย การสร้างหลักสูตรอบรม หรือการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเยาวชน เพื่อให้การสร้างจิตสำนึกพลเมืองไม่เพียงกิจกรรมชั่วคราว แต่กลายเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่สืบต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อทำให้กลยุทธการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีคุณภาพสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้อย่างบูรณาการและต่อเนื่อง จะช่วยสร้างระบบการเลือกตั้งที่โปร่งใสและเป็นธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่แท้จริง และวางรากฐานประชาธิปไตยฐานรากที่มั่นคงและยั่งยืน และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอีกประการที่ควรพิจารณาคือ ควรมุ่งเน้นให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนหลักทั้งในเชิง

กติกางบประมาณ และกลไกกำกับดูแล โดยควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดเวที Design Thinking ในระดับท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชน เยาวชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้สมัครเข้ามาร่วมกันระดมปัญหา ระดมความคิด และออกแบบนโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่จริง ขณะเดียวกันควรผสมผสานกับแนวคิด Digital Democracy ผ่านการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลผู้สมัครและนโยบายอย่างโปร่งใส สามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และติดตามการดำเนินงานของผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งได้อย่างต่อเนื่องในรูปแบบออนไลน์ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยสร้างทั้ง “เวทีจริง” และ “เวทีดิจิทัล” ที่เกื้อหนุนกัน ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความลึกและกว้างในเวลาเดียวกัน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นกลไกหลักในการประสานงานและจัดกิจกรรม Design Thinking ร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดพื้นที่สนทนาและการออกแบบนโยบายเชิงพื้นที่ที่มีพลเมืองเป็นศูนย์กลาง ขณะที่กระทรวงมหาดไทยและจังหวัดควรบูรณาการกิจกรรมเหล่านี้เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัด พร้อมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี Open Election Data และระบบการมีส่วนร่วมออนไลน์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลกลางที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดกว้างสำหรับการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มประชาชน

ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคมควรทำหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้และการจัดการฝึกอบรมด้านพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) เพื่อสร้างความรู้เท่าทันทางการเมือง ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณค่าความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ส่วนสื่อมวลชนควรทำหน้าที่สื่อสารและเผยแพร่ทั้งกิจกรรม Design Thinking และข้อมูลจากแพลตฟอร์ม Digital Democracy เพื่อให้สังคมเกิดแรงกดดันเชิงบวกต่อผู้สมัครและผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อผสมผสาน Design Thinking กับ Digital Democracy จะทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นไม่เพียงเป็นกระบวนการเลือกผู้แทน แต่ยังกลายเป็นเวที

การเรียนรู้และออกแบบนโยบายร่วมกันทั้งในเชิงพื้นที่และในเชิงดิจิทัล ซึ่งจะ
ช่วยยกระดับคุณภาพของประชาธิปไตยท้องถิ่นให้โปร่งใส เข้าถึงได้ และยั่งยืน
ในระยะยาว

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ประจักษ์ ก้องกีรติ, *ประชาธิปไตยที่มองไม่เห็น*, (กรุงเทพฯ: ฟ้ายั่ว, 2561).
- พสุ เดชะรินทร์, *ประชาธิปไตยแบบไทยๆ*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2564).
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, *รายงานผลการรับเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2563*, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน กกต., 2564).
- อินทชัย, ธ., และคณะ, *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563).
- Carlos M Leite, "Corruption, Inequality, and Fiscal Performance," *IMF Working Paper*, No. 07/235, International Monetary Fund, 2007.
- Joanne B. Ciulla, *Ethics, the Heart of Leadership*, 3rd ed. (Praeger, 2014).
- Robert D. Putnam, *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, (Simon & Schuster, 2000).

บทความ

- Florenz Plassmann, and T. Nicolaus Tideman, "Does Democracy Reduce Corruption?," *Public Choice*, Vol.133, No.1-2 (2007), 25-46.
- Hikaru Ogawa and David Wildasin, "Think Locally, Act Locally: Spillovers, Spillbacks, and Efficient Decentralization," *Journal of Public Economic Theory*, Vol. 9, No.2 (2007), 213-238.
- Karine Nyborg, "Corruption and Political Failure in Developing Countries," *Public Choice*, Vol.160, No.1-2 (2014), 115-131.

Niek Mouter, Jan A. Annema, and Bert van Wee, "Economic Analysis in Public Decision-Making: A Literature Review," *Transport Reviews*, Vol.35, No.2 (2015), 139-162.

Richard G. Niemi, and Stephen C. Craig, "Measuring Political Efficacy," *American Political Science Review*, Vol.84, No.4 (1990), 1407-1413.

Tim Brown, "Design Thinking," *Harvard Business Review*, Vol.86, No.6 (2008), 84.

Wojciech Olszewski, "Informal Institutions and Political Failure in Public Projects," *Journal of Economic Theory*, Vol.117, No.1 (2004), 192-218.

อิเล็กทรอนิกส์

IDEO.org. *Field Guide to Human Centered Design*, 1st ed., Retrieved from http://d1r3w4d5z5a88i.cloudfront.net/assets/guide/Field%20Guide%20to%20HumanCentered%20Design_IDEOorg_English-ee47a1ed4b91f3252115b83152828d7e.pdf.

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย), รายงานสถานการณ์คอร์รัปชันท้องถิ่น ปี 2566, (เว็บไซต์), <https://www.anticorruption.in.th>, (สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2568).